

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут права
Кафедра історії

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
АРХЕОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти	Перший рівень
Спеціальність: освітня програма	014 Середня освіта: Середня освіта (Історія)

Затверджено рішенням Ради з якості ННП

Голова Ради з якості ННП
Стогова Ольга Володимирівна

ДАНІ ПРО ПОГОДЖЕННЯ

Розробник

Власенко Валерій Миколайович
Осадчий Євген Миколайович

Розглянуто і схвалено на засіданні робочої проєктної групи (РПГ) освітньої програми Середня освіта (Історія)	Керівник РПГ (гарант програми) Гончаренко Анатолій Володимирович
Розглянуто і схвалено на засіданні Кафедра історії	Завідувач кафедри Дегтярьов Сергій Іванович

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Археологія
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий інститут права. Кафедра історії
Розробник(и)	Власенко Валерій Миколайович, Осадчий Євген Миколайович
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Тривалість вивчення навчальної дисципліни	один семестр
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 5 кред. ЄКТС, 150 год., з яких 1 кред. ЄКТС, 30 год. становить курсова робота. Для денної форми навчання 60 год. становить контактна робота з викладачем (30 год. лекцій, 30 год. практичних занять), 90 год. становить самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Середня освіта (Історія)"
Передумови для вивчення дисципліни	Спеціальні історичні дисципліни, Історичне джерелознавство, Історія Стародавнього Світу, Історія Середніх віків
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є сформувати у здобувачів освіти здатність орієнтуватися у галузі археології, характеризувати основні археологічні періоди, етапи та археологічні культури, застосовувати методи археологічних досліджень.

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Вступ. Теоретико-методологічні засади курсу Предмет, завдання археології, етапи і методи археологічних досліджень. Типи археологічних пам'яток. Поняття про культурний шар та археологічну культуру. Археологічна періодизація. Основні етапи розвитку археологічної науки у світі і в Україні.

<p>Тема 2 Палеоліт і мезоліт</p> <p>Ранній і середній палеоліт. Пізній палеоліт. Зміни в матеріальній і духовній культурі. Мезоліт: матеріальна культура, господарство, соціальний лад. Культурно-територіальне членування пам'яток мезоліту в Україні.</p>
<p>Тема 3 Неоліт та енеоліт</p> <p>Характеристика неолітичної доби. Зони неолітичних культур в Європі. Неолітичні культури в Україні. Характерні риси енеоліту. Перший суспільний поділ праці. Землеробські культури Правобережжя та Подністров'я. Скотарсько-землеробські племена Волині, Поділля й Закарпаття. Скотарські культури степової зони та Криму.</p>
<p>Тема 4 Бронзовий вік</p> <p>Загальна характеристика епохи бронзи. Культури лісостепового Правобережжя, Полісся, Волині й Прикарпаття. Культури Північного Причорномор'я, Приазов'я та Лівобережжя. Культури Закарпаття.</p>
<p>Тема 5 Ранній залізний вік</p> <p>Загальна характеристика раннього залізного віку. Передскіфські культури в Україні. Археологічні пам'ятки скіфської доби. Сарматський час. Пізньоскіфські пам'ятки у пониззі Дніпра і в Криму.</p>
<p>Тема 6 Античні держави Північного Причорномор'я</p> <p>Загальна характеристика соціально-економічного і політичного укладу й початок досліджень. Березань та Ольвія. Тіра і Ніконій. Херсонес і Керкінітіда. Боспорська держава.</p>
<p>Тема 7 Ранні слов'яни</p> <p>Перші відомості про ранніх слов'ян. Зарубенецька культура. Поєнешті-лукашівська та Пшеворська культури. Латенська та Липицька культури. Черняхівська культура. Культура карпатських курганів та Київська культура.</p>
<p>Тема 8 Східні слов'яни у другій половині I тис.</p> <p>Східні слов'яни у V-VII ст. (Корчацько-празька, Пеньківська, Колочинська культури). Слов'янські племінні союзи часів утворення Давньоруської держави (Лука-Райковецька, Волинцівська, Роменська культури).</p>
<p>Тема 9 Археологічні пам'ятки Русі</p> <p>Городища, селища, могильники. Давньоруські міста (Археологічні пам'ятки Києва, Переяслава, Вишгорода, Білгорода, Роденя, Юр'єва, Воїня, Чернігова, Новгород-Сіверського, Любеча, Путивля, Галича, Пліснеська, Звенигорода, Львова, Василіва, Хотина, Бакоти, Кам'янця, Ушиці, Володимира). Археологічні пам'ятки часів Русі на території Сумщини.</p>
<p>Тема 10 Археологічні пам'ятки Півдня України IX-XIII ст.</p> <p>Салтівська (салтівсько-маяцька) культура. Пам'ятки кочових племен Подніпров'я. Пам'ятки середньовічного Білгород-Дністовського й Криму.</p>

Тема 11 Пам'ятки козацьких часів Дослідження Запорізьких Січей. Замки і фортеці. Археологія ремесел.
Тема 12 Методи польової археології Археологічні розвідки. Розкопки давніх поховань. Розкопки давніх поселень. Правила обліку знахідок і реєстрації споруд. Первинна консервація знахідок. Польова документація. Топографія у польових археологічних дослідженнях. Функціонування та життєзабезпечення польового табору. Правила безпеки.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1	знати історію становлення археології; періодизацію й основні етапи розвитку людської цивілізації (палеоліт, мезоліт, неоліт, енеоліт, доба бронзи, ранній залізний вік) і їх пам'ятки на території України
РН2	визначати характерні риси основних археологічних культур на території України, їх еталонних пам'яток
РН3	вміти реконструювати події минулого на основі історичних джерел (археологічних пам'яток) і напрацювань історіографії
РН4	вміти застосовувати отримані практичні знання під час польових археологічних досліджень, камеральної обробки археологічного матеріалу, під час проведення реконструктивно-теоретичної роботи

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.

Для спеціальності 014 Середня освіта:

ПР16	Орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, перевіряти її достовірність, оперувати нею у професійній діяльності
ПР29	Планувати освітній процес на основі освітньої програми закладу освіти і навчальних програм з предметів (інтегрованих курсів) з урахуванням вимог Державного стандарту базової середньої освіти.
ПР34	Визначати доцільність застосування різних методів наукового пізнання в освітньому процесі відповідно до змісту навчання
ПР41	. Виявляти системне мислення, встановлювати взаємозв'язки між історичними процесами на локальному, європейському, глобальному рівнях у контексті відповідних епох.
ПР42	Висвітлювати історичний процес об'єктивно на основі різноманітних джерел, трактувань; виважено представляти контроверсійні та суперечливі теми; виявляти стійкість до маніпуляції суспільною свідомістю навколо історичних подій та їх інтерпретацій; розуміти соціальні наслідки зловживання історією.

ПР43	Аналізувати загальні й специфічні риси розвитку історії України та всесвітньої історії, характеризувати різноманіття культур і національних спільнот; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських, європейських і національних цінностей. Додаткові програмні результати навчання, визначені за освітньою програмою
ПР44	Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему
ПР45	Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій і використовувати ці знання у професійній діяльності.
ПР46	Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.
ПР47	Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.
ПР48	Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.
ПР49	Застосовувати сучасні методиками у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.
ПР51	Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та педагогіки.

7. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних компетентностей

Програмні компетентності, формування яких забезпечує навчальна дисципліна:
Для спеціальності 014 Середня освіта:

ПК1	ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ПК2	ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
ПК3	ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ПК4	ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ПК5	ФК10. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.
ПК6	ФК11. Здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі, створювати та використовувати цифрові освітні ресурси.

ПК7	ФК22. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі.
ПК8	ФК23. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.

8. Види навчальних занять

Тема 1. Вступ. Теоретико-методологічні засади курсу	
Лк1 "Вступ. Теоретико-методологічні засади курсу" (денна)	Предмет, завдання археології, етапи і методи археологічних досліджень. Типи археологічних пам'яток. Поняття про культурний шар та археологічну культуру. Археологічна періодизація. Основні етапи розвитку археологічної науки у світі і в Україні.
Пр1 "Вступ. Теоретико-методологічні засади курсу" (денна)	1. Предмет, завдання археології, етапи і методи археологічних досліджень. 2. Типи археологічних пам'яток. Поняття про культурний шар та археологічну культуру. Археологічна періодизація. 3. Основні етапи розвитку археологічної науки у світі і в Україні.
Тема 2. Палеоліт і мезоліт	
Лк2 "Палеоліт і мезоліт" (денна)	Ранній і середній палеоліт. Пізній палеоліт. Зміни в матеріальній і духовній культурі. Мезоліт: матеріальна культура, господарство, соціальний лад. Культурно-територіальне членування пам'яток мезоліту в Україні.
Пр2 "Палеоліт і мезоліт" (денна)	1. Ранній і середній палеоліт. 2. Пізній палеоліт. 3. Мезоліт: матеріальна культура, господарство, соціальний лад. 4. Культурно-територіальне членування пам'яток мезоліту в Україні.
Тема 3. Неоліт та енеоліт	
Лк3 "Неоліт та енеоліт" (денна)	Характеристика неолітичної доби. Зони неолітичних культур в Європі. Неолітичні культури в Україні. Характерні риси енеоліту. Перший суспільний поділ праці. Землеробські культури Правобережжя та Подністров'я. Скотарсько-землеробські племена Волині, Поділля й Закарпаття. Скотарські культури степової зони та Криму.
Пр3 "Неоліт та енеоліт" (денна)	1. Характеристика неолітичної доби. Зони неолітичних культур в Європі. 2. Неолітичні культури в Україні. 3. Характерні риси енеоліту. 4. Землеробські культури Правобережжя та Подністров'я. 5. Скотарі і землероби Волині, Поділля й Закарпаття. 6. Скотарські культури степової зони та Криму.
Тема 4. Бронзовий вік	

<p>Лк4 "Бронзовий вік" (денна)</p> <p>Загальна характеристика епохи бронзи. Культури лісостепового Правобережжя, Полісся, Волині й Прикарпаття. Культури Північного Причорномор'я, Приазов'я та Лівобережжя. Культури Закарпаття.</p>
<p>Пр4 "Бронзовий вік" (денна)</p> <p>1. Загальна характеристика епохи бронзи. 2. Культури лісостепового Правобережжя, Полісся, Волині й Прикарпаття. 3. Культури Північного Причорномор'я, Приазов'я та Лівобережжя. 4. Культури Закарпаття.</p>
<p>Тема 5. Ранній залізний вік</p>
<p>Лк5 "Ранній залізний вік" (денна)</p> <p>Загальна характеристика раннього залізного віку. Передскіфські культури в Україні. Археологічні пам'ятки скіфської доби. Сарматський час. Пізньоскіфські пам'ятки у пониззі Дніпра і в Криму.</p>
<p>Пр5 "Ранній залізний вік" (денна)</p> <p>1. Характеристика раннього залізного віку. Передскіфські культури в Україні. 2. Пам'ятки скіфської доби. 3. Сармати. 4. Пізньоскіфські пам'ятки у пониззі Дніпра і в Криму.</p>
<p>Тема 6. Античні держави Північного Причорномор'я</p>
<p>Лк6 "Античні держави Північного Причорномор'я" (денна)</p> <p>Загальна характеристика соціально-економічного і політичного укладу й початок досліджень. Березань та Ольвія. Тіра і Ніконій. Херсонес і Керкінітіда. Боспорська держава.</p>
<p>Пр6 "Античні держави Північного Причорномор'я" (денна)</p> <p>1. Загальна характеристика соціально-економічного і політичного укладу. 2. Березань та Ольвія. 3. Тіра і Ніконій. 4. Херсонес і Керкінітіда. 5. Боспорська держава.</p>
<p>Тема 7. Ранні слов'яни</p>
<p>Лк7 "Ранні слов'яни" (денна)</p> <p>Ранні слов'яни Перші відомості про ранніх слов'ян. Зарубенецька культура. Поєнешті-лукашівська та Пшеворська культури. Латенська та Липицька культури. Черняхівська культура. Культура карпатських курганів та Київська культура.</p>
<p>Пр7 "Ранні слов'яни" (денна)</p> <p>1. Зарубенецька культура. 2. Пшеворська культура. 3. Латенська та Липицька культури. 4. Черняхівська культура. 2. Культура карпатських курганів. 3. Київська культура.</p>
<p>Тема 8. Східні слов'яни у другій половині I тис.</p>
<p>Лк8 "Східні слов'яни у другій половині I тис." (денна)</p> <p>Східні слов'яни у V-VII ст. (Корчацько-празька, Пеньківська, Колочинська культури).</p>

<p>Лк9 "Східні слов'яни у другій половині I тис." (денна) Слов'янські племінні союзи часів утворення Давньоруської держави (Лука-Райковецька, Волинцівська, Роменська культури).</p>
<p>Пр8 "Східні слов'яни у другій половині I тис." (денна) 1. Корчацько-празька культура. 2. Пеньківська культура. 3. Колочинська культура.</p>
<p>Пр9 "Східні слов'яни у другій половині I тис." (денна) 1. Лука-Райковецька культура. 2. Волинцівська культура. 3. Роменська культура.</p>
<p>Тема 9. Археологічні пам'ятки Русі</p>
<p>Лк10 "Тема 9. Археологічні пам'ятки Русі" (денна) Городища, селища, могильники. Давньоруські міста (Археологічні пам'ятки Києва, Переяслава, Вишгорода, Білгорода, Роденя, Юр'єва, Воїня, Чернігова, Новгород-Сіверського, Любеча)</p>
<p>Лк11 "Археологічні пам'ятки Русі" (денна) Давньоруські міста (Археологічні пам'ятки Галича, Плісеська, Звенигорода, Львова, Василіва, Хотина, Бакоти, Кам'янця, Ушиці, Володимира). Археологічні пам'ятки часів Київської Русі на території Сумщини.</p>
<p>Пр10 "Археологічні пам'ятки Русі" (денна) 1. Городища, селища, могильники. 2. Археологічні пам'ятки Києва, Переяслава, Вишгорода, Білгорода, Роденя, Юр'єва. 3. Археологічні дослідження Воїня, Чернігова, Новгород-Сіверського, Любеча.</p>
<p>Пр11 "Археологічні пам'ятки Русі" (денна) 1. Археологічні пам'ятки Галича, Плісеська, Звенигорода, Львова. 2. Археологічні дослідження Хотина, Бакоти, Кам'янця, Ушиці, Володимира. 3. Археологічні пам'ятки часів Русі на території Сумщини.</p>
<p>Тема 10. Археологічні пам'ятки Півдня України IX-XIII ст.</p>
<p>Лк12 "Археологічні пам'ятки Півдня України IX-XIII ст." (денна) Салтівська (салтівсько-маяцька) культура. Пам'ятки кочових племен Подніпров'я. Пам'ятки середньовічного Білгород-Дністовського й Криму.</p>
<p>Пр12 "Археологічні пам'ятки Півдня України IX-XIII ст." (денна) 1. Салтівсько-маяцька культура. 2. Пам'ятки кочовиків Подніпров'я. 3. Пам'ятки середньовічного Білгород-Дністовського та Криму.</p>
<p>Тема 11. Пам'ятки козацьких часів</p>
<p>Лк13 "Пам'ятки козацьких часів" (денна) Дослідження Запорізьких Січей. Замки і фортеці. Археологія ремесел.</p>

<p>Пр13 "Пам'ятки козацьких часів" (денна)</p> <p>1. Дослідження Запорізьких Січей. 2. Замки і фортеці. 3. Археологія ремісництва.</p>
<p>Тема 12. Методи польової археології</p>
<p>Лк14 "Методи польової археології" (денна)</p> <p>Археологічні розвідки. Розкопки давніх поховань. Розкопки давніх поселень. Правила обліку знахідок і реєстрації споруд.</p>
<p>Лк15 "Тема 12. Методи польової археології" (денна)</p> <p>Первинна консервація знахідок. Польова документація. Топографія у польових археологічних дослідженнях. Функціонування та життєзабезпечення польового табору. Правила безпеки.</p>
<p>Пр14 "Методи польової археології" (денна)</p> <p>1. Археологічні розвідки. 2. Розкопки давніх поховань. 3. Розкопки давніх поселень. 4. Правила обліку знахідок і реєстрації споруд.</p>
<p>Пр15 "Методи польової археології" (денна)</p> <p>1. Первинна консервація знахідок. Польова документація. 2. Топографія у польових дослідженнях. 3. Функціонування та життєзабезпечення польового табору. Правила безпеки.</p>

9. Стратегія викладання та навчання

9.1 Методи викладання та навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Лекційне навчання
МН2	Практикоорієнтоване навчання
МН3	Навчання на основі досліджень (RBL)

Лекції надають здобувачам теоретичну основу знань про археологію. (РН 1). Лекційне навчання доповнюється практичними заняттями, які надають здобувачам можливість аналізувати та критично оцінювати набуті теоретичні знання. (РН 2, РН 3, РН 4). Виконання презентацій передбачає застосування здобувачами вміння самостійно працювати зі спеціальною літературою, знаходити і аналізувати потрібну інформацію. (результати навчання РН 1, РН 2, РН 3, РН 4). Самостійному навчанню сприятиме підготовка до практичних занять та презентацій.

9.2 Види навчальної діяльності

НД1	Інтерактивні лекції
НД2	Виконання практичних завдань
НД3	Підготовка курсової роботи

10. Методи та критерії оцінювання

10.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальним критеріям	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$21 \leq RD < 59$
Можливе одноразове повторне складання	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 20$

10.2 Методи поточного формативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МФО1 Опитування та усні коментарі викладача за його результатами	Застосування лекційних теоретичних знань в підготовці до практичних занять за темами 1-12. Мета – поглиблення знань, формування, закріплення знань, умінь і навичок, застосування їх у нових ситуаціях. Опитування передбачає самоконтроль ефективності засвоєння знань, умінь, навичок, повторення вивченого. Цей вид навчання орієнтує на репродуктивне засвоєння знань, умінь і навичок.	впродовж семестру за розкладом занять	отримання балів
МФО2 Проміжне оцінювання виконання індивідуального пошуково-дослідницького завдання (підготовка, презентація, захист)	Поглиблення й деталізація наукових знань, отриманих студентами на лекціях та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, прищеплення умінь і навичок, розвиток наукового мислення та усного мовлення студентів.	під час практичних занять	засвоєння матеріалу

10.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок

МСО1 Написання та захист курсової роботи			
МСО2 Виконання індивідуального проєкта (підготовка, презентація, захист)	Отримання практичного та теоретичного досвіду роботи з інформаційними джерелами під час підготовки презентаційних робіт.	впродовж семестру	отримання балів
МСО3 Звіт за результатами виконання практичних робіт	Застосування лекційних теоретичних знань при підготовці до практичних занять за темами 1-12. Мета – поглиблення знань, формування, закріплення знань, умінь і навичок, застосування їх у нових ситуаціях. Опитування передбачає самоконтроль ефективності засвоєння знань, умінь, навичок, повторення вивченого. Цей вид навчання орієнтує на репродуктивне засвоєння знань, умінь і навичок.	впродовж семестру	отримання балів
МСО4 Підсумковий контроль: екзамен	Контроль та перевірка засвоєної навчальної інформації, формування знань, умінь і навичок, сесійний тиждень	сесійний тиждень	отримання балів

Контрольні заходи:

	Максимальна кількість балів	Можливість перескладання з метою підвищення оцінки
Перший семестр вивчення	100 балів	
МСО2. Виконання індивідуального проєкта (підготовка, презентація, захист)	20	
презентація	20	Ні
МСО3. Звіт за результатами виконання практичних робіт	40	
усне опитування	40	Ні
МСО4. Підсумковий контроль: екзамен	40	
	40	Ні

Курсова робота:

	Максимальна кількість балів	Можливість перескладання з метою підвищення оцінки
Перший семестр вивчення	100 балів	
МСО1. Написання та захист курсової роботи	100	
	100	Ні

Оцінювання протягом семестру проводиться у формі усних (40 балів) і письмових (40 балів) опитувань та індивідуальних презентацій (20 балів). Всі роботи повинні бути виконані самостійно. Після вивчення дисципліни здобувачі складають іспит, який проводиться в письмовій формі.

Оцінка курсової роботи здійснюється за 100-бальною шкалою, яка складається з двох частин: 1) виконання курсової роботи (до 70 балів) і 2) захисту (до 30 балів). Оцінка А «відмінно» (90-100 балів) ставиться, якщо студент: 1. Показав глибокі теоретичні знання з вивчених дисциплін, з яких виконана курсова робота; 2. Оволодів первинними навиками дослідницької роботи: збирати дані, аналізувати, творчо осмислювати їх, формулювати висновки; 3. Дає свої пропозиції і рекомендації з предмета дослідження; 4. Виконав роботу грамотно літературною українською мовою; 5. Оформив роботу відповідно до вимог і подав її до захисту у визначений кафедрою термін; 6. На захисті продемонстрував глибокі знання з теми дослідження, твердо і впевнено відповів на запитання членів комісії. Оцінка В «добре» (80-89 балів) ставиться, якщо студент: 1. Показав досить високі теоретичні знання з тієї дисципліни, з якої виконана курсова робота; 2. Оволодів первинними навиками дослідницької роботи: збирати дані, аналізувати, осмислювати їх, формулювати висновки, але не завжди критично ставиться до використаних джерел та літератури; 3. Дає свої пропозиції і рекомендації з предмета дослідження, однак відчуває труднощі щодо їх обґрунтування; 4. Виконав роботу грамотно літературною українською мовою, але допустив нечисленні граматичні та стилістичні помилки; 5. Оформив роботу відповідно до вимог і подав її до захисту у визначений кафедрою термін; 6. На захисті продемонстрував добрі знання з теми дослідження відповів на запитання членів комісії. Оцінка С «добре» (71-79 балів) ставиться, якщо студент: 1. Показав досить високі теоретичні знання з тієї дисципліни, з якої виконана курсова робота; 2. Оволодів первинними навиками дослідницької роботи: збирати дані, аналізувати, осмислювати їх, формулювати висновки, але не завжди критично ставиться до використаних джерел та літератури; мають місце окремі неточності; 3. Дає свої пропозиції і рекомендації з предмета дослідження, однак відчуває труднощі щодо їх обґрунтування; 4. Виконав роботу грамотно літературною українською мовою, але допустив граматичні та стилістичні помилки; 5. Оформив роботу відповідно до вимог і подав її до захисту у визначений кафедрою термін; 6. На захисті продемонстрував добрі знання з теми дослідження, відповів на більшість запитань членів комісії. Оцінка Д «задовільно» (61-70 балів) ставиться, якщо студент: 1. Показав достатні теоретичні знання з тієї дисципліни, з якої виконана курсова робота; 2. В основному оволодів первинними навиками дослідницької роботи: збирати дані, аналізувати, осмислювати їх, формулювати висновки, однак допускає в роботі порушення принципів логічного і послідовного викладу матеріалу; мають місце окремі фактичні помилки і неточності; 3. Не може сформулювати пропозиції і рекомендації з теми дослідження або обґрунтувати їх; 4. Допускає помилки в оформленні роботи та її

наукового апарату; 5. Допускає численні граматичні та стилістичні помилки; 6. Подав роботу до захисту у визначений кафедрою термін

11. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

11.1 Засоби навчання

ЗН1	Бібліотечні фонди
ЗН2	Наочні засоби
ЗН3	Інформаційні освітні сайти

11.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Методичні вказівки до практичних занять і питання до самостійної роботи з курсу «Археологія» / укладач: В. А. Нестеренко. Суми : Сумський державний університет, 2022. 40 с.
2	Археологія України за роки незалежності / відп. ред.: Я.П. Гершкович, Д.С. Гречко. Київ: Ін-т археології НАН України, 2022. 448 с.
3	5961 Методичні вказівки до практичних занять і питання до самостійної роботи з курсу "Археологія" [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 014.03 "Середня освіта" (Історія та громадянська освіта) денної форми здобуття вищої освіти / В. А. Нестеренко. Суми : СумДУ, 2024. 39 с.
4	Хададова М. Вступ до археології. Навчальний посібник для здобувачів ОПІ "Історія та археологія" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Житомир: Житомирський держ. ун-т ім. Івана Франка, 2023. 120 с.
Допоміжна література	
5	Археологія України: Курс лекцій: Навч. посібник / за ред. Л. Л. Залізняка. Київ: Либідь, 2020. 504 с.
6	Федоровський О. Археологія Слобідської України. Харків: Видавець Олександр Савчук, 2025. 162 с.
7	Терський С. В. Археологія України (середньовічна доба): навч. посібник. Київ: Кондор, 2021. 252 с.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
8	Закон України "Про охорону археологічної спадщини": https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1626-15/ed20101012#Text
9	Журнал "Археологія": https://arheologia.com.ua/index.php/arheologia
10	Спілка археологів України: http://www.vgosau.kiev.ua/
11	Інститут археології НАН України: https://iananu.org.ua/pro-institut
12	Європейська асоціація археологів: https://www.e-a-a.org/

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Програма навчальної дисципліни	Усього годин	Навчальна робота, аудиторних годин				Самостійна робота здобувача вищої освіти за видами, годин					
			Усього, ауд. год.	Лекції	Практичні заняття	Лабораторні роботи	Усього, год.	Самостійне опрацювання матеріалу	Підготовка до практичних занять	Підготовка до лабораторних робіт	Підготовка до контрольних заходів	Виконання самостійних позааудиторних завдань
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
денна форма навчання												
1	Вступ. Теоретико-методологічні засади курсу	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
2	Палеоліт і мезоліт	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
3	Неоліт та енеоліт	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
4	Бронзовий вік	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
5	Ранній залізний вік	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
6	Античні держави Північного Причорномор'я	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
7	Ранні слов'яни	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
8	Східні слов'яни у другій половині I тис.	10	8	4	4	0	2	1	1	0	0	0
9	Археологічні пам'ятки Русі	10	8	4	4	0	2	1	1	0	0	0
10	Археологічні пам'ятки Півдня України IX-XIII ст.	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
11	Пам'ятки козацьких часів	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
12	Методи польової археології	10	8	4	4	0	2	1	1	0	0	0
Контрольні заходи												
1	екзамен	30	0	0	0	0	30	0	0	0	30	0
Індивідуальні завдання												
1	курсова робота	30	0	0	0	0	30	0	0	0	0	30

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2	інші індивідуальні завдання	15	0	0	0	0	15	0	0	0	0	15
<i>Всього з навчальної дисципліни (денна форма навчання)</i>		<i>150</i>	<i>60</i>	<i>30</i>	<i>30</i>	<i>0</i>	<i>90</i>	<i>7.5</i>	<i>7.5</i>	<i>0</i>	<i>30</i>	<i>45</i>

	<p style="text-align: center;">РЕГЛАМЕНТ ДИСЦИПЛІНИ «Археологія»</p> <p>Ступінь вищої освіти Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл Спеціальність та освітня програма 014 Середня освіта: Середня освіта (Історія) Форма здобуття освіти денна Мова викладання українська</p>
Викладач(і)	Власенко Валерій Миколайович, Осадчий Євген Миколайович
Контактна інформація викладача	v.vlasenko@yur.sumdu.edu.ua +38050 986 27 80
Час та місце проведення консультацій	кожний понеділок ауд. К3-317 15.00-16.00
Посилання на освітні платформи для онлайн занять	
Посилання на робочу програму в каталозі курсів	https://pg.cabinet.sumdu.edu.ua/report/course/c6102e1ca117b2f566eb-ee55e326667b5976780
Засоби зворотного зв'язку	v.vlasenko@yur.sumdu.edu.ua +38050 986 27 80

ПОЛІТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо академічної доброчесності

Усі роботи, визначені робочою програмою, повинні бути виконані здобувачем самостійно. Під час всіх видів контрольних заходів списування заборонене. Роботи здобувача вищої освіти не повинні містити плагиату, фактів фабрикації та фальсифікації, списування. Усі письмові роботи проходять перевірку унікальності з наступним аналізом викладачем результатів перевірки з метою визначення коректності посилань на текстові та ілюстративні запозичення.

Під час вивчення дисципліни неприпустимими також є інші прояви академічної недоброчесності, перелік яких визначено Кодексом академічної доброчесності університету.

У разі виявлення фактів порушення академічної доброчесності здобувачем вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни викладач має право вчинити одну з наступних дій:

- знизити на величину до 40% включно кількість балів, отриманих при виконанні завдання на практичному занятті;
- надати рекомендації щодо доопрацювання обов'язкового домашнього завдання зі зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину 25% включно;
- не зараховувати обов'язкове домашнє завдання без надання права його перероблення;
- призначити перескладання письмового модульного або підсумкового контролю із зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину до 15% включно;
- відмовити в перескладанні письмового модульного або підсумкового контролю.

Політика щодо використання інструментів штучного інтелекту

Політика використання інструментів штучного інтелекту оголошується викладачем на початку курсу. Заборонено використовувати інструменти штучного інтелекту для підготовки робіт, визначених

робочою програмою навчальної дисципліни

Несанкціоноване використання інструментів штучного інтелекту є порушенням академічної доброчесності.

Політика щодо використання матеріалів з джерел відкритого доступу

При використанні матеріалів із джерел відкритого доступу для підготовки робіт, визначених робочою програмою навчальної дисципліни, здобувачі освіти обов'язково мають дотримуватися умов ліцензій Creative Commons на використання об'єктів авторського права.

Політика щодо відвідування

Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних обставин (наприклад, хвороба, участь у програмах академічної мобільності) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком.

Політика щодо дедлайнів та перекладання

Завдання приймаються виключно до визначеного дедлайну. Подання завдань після закінчення встановленого строку не допускається, за винятком обґрунтованих випадків, підтверджених документально (форс-мажорні обставини, медичні підстави, обставини воєнного часу тощо)

Якщо за результатами всіх контрольних заходів отримана сума балів відповідає позитивній оцінці (обов'язковою є умова виконання усіх вимог, визначених РП НД та регламентом), вона є підсумковою, перекладання позитивної оцінки з метою підвищення не здійснюється.

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється відповідно до вимог Положення про організацію освітнього процесу Сумського державного університету, з урахуванням установлених строків, форм контролю та процедур повторного складання контрольних заходів.

Політика щодо оскарження результатів оцінювання

Оскарження та розгляду звернень здобувачів вищої освіти щодо оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до вимог Положення про організацію освітнього процесу Сумського державного університету.

Критерії оцінювання

Перший семестр вивчення

МСО2. Виконання індивідуального проєкта (підготовка, презентація, захист), 20 балів	
5 (відмінно) <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	$90 \leq RD \leq 100$ 18-20 балів
4 (добре) <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	$74 \leq RD < 89$ 15-17 балів
3 (задовільно) <i>Виконання задовольняє критеріям, але зі значною кількістю недоліків</i>	$60 \leq RD < 73$ 12-14 балів
2 (незадовільно) <i>Робота не виконана/виконання не задовольняє мінімальним критеріям</i>	$0 \leq RD < 59$ 0-11 балів
МСО3. Звіт за результатами виконання практичних робіт, 40 балів	
5 (відмінно) <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	$90 \leq RD \leq 100$ 36-40 балів
4 (добре) <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	$74 \leq RD < 89$ 30-35 балів
3 (задовільно) <i>Виконання задовольняє критеріям, але зі значною кількістю недоліків</i>	$60 \leq RD < 73$ 24-29 балів

2 (незадовільно) <i>Робота не виконана/виконання не задовольняє мінімальним критеріям</i>	$0 \leq RD < 59$ 0-23 балів
МСО4. Підсумковий контроль: екзамен, 40 балів	
5 (відмінно) <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	$90 \leq RD \leq 100$ 36-40 балів
4 (добре) <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	$74 \leq RD < 89$ 30-35 балів
3 (задовільно) <i>Виконання задовольняє критеріям, але зі значною кількістю недоліків</i>	$60 \leq RD < 73$ 24-29 балів
2 (незадовільно) <i>Робота не виконана/виконання не задовольняє мінімальним критеріям</i>	$0 \leq RD < 59$ 0-23 балів

Оцінювання курсової роботи

Перший семестр вивчення

МСО1. Написання та захист курсової роботи, 100 балів	
5 (відмінно) <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	$90 \leq RD \leq 100$ 90-100 балів
4 (добре) <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	$74 \leq RD < 89$ 74-89 балів
3 (задовільно) <i>Виконання задовольняє критеріям, але зі значною кількістю недоліків</i>	$60 \leq RD < 73$ 60-73 балів
2 (незадовільно) <i>Робота не виконана/виконання не задовольняє мінімальним критеріям</i>	$0 \leq RD < 59$ 0-59 балів